

VYHNANCI, TURISTÉ-NOSTALGICI DO STARÉ VLASTI A PŘESÍDLENCI V POHRANIČÍ NDR, ČESKOSLOVENSKA A POLSKÉ LIDOVÉ REPUBLIKY

9. AŽ 11. ČERVNA 2024

MÍSTO KONÁNÍ: HOTEL PIVOVAR MONOPOL, ČESKOBATRSKÁ 25, 415 01 TEPLICE 1, ČESKÁ REPUBLIKA

Situace uprchlíků a vyhnanců z bývalých německých východních provincií a německy mluvících obyvatel z oblastí Střední a Východní Evropy, kteří se ocitli v sovětské okupační zóně (posléze NDR), se v zásadních bodech lišila od situace krajanů, kteří se dostali na západ Německa. Jeden důležitý rozdíl spočíval v tom, že se země jejich bývalé vlasti sdružili jako „bratrské národy“ v socialistickém táboře a tam žijící obyvatelé byli považováni za spřátelené národy. Utečenci a vyhnanci, žijící v NDR, mohli o něco dříve a za jiných politických podmínek cestovat do bývalé vlasti v Česku, na Moravě a do Slezska než krajané, žijící ve Spolkové republice.

Další statisíce občanů NDR se setkávaly s Poláky nebo Čechoslováky na dovolené nebo na služebních cestách, kteří se tam ocitli až po roce 1945. Pro uprchlíky a vyhnance byly takové cesty vždy také cestou do minulosti, do bývalé vlasti, k hrobům svých příbuzných, k domům, kde v minulosti žili a kde nyní bydleli jiní lidé. Následně mohli tyto cesty podniknout i vyhnanci, žijící ve Spolkové republice, kteří se ale na rozdíl od vyhnanců do NDR mohli po návratu domů o cestě veřejně vyjádřit, a to často i písemně, což znamená, že se o tom už hodně ví. Jelikož v NDR taková možnost, o tom veřejně mluvit nebyla, je tento fenomén méně známý. Nejen veřejnosti, ale i ve vědeckých kruzích není toto téma dosud prozkoumané.

Okolnosti, často zmiňovaná vyhnanci do NDR, byly dosud ve výzkumech i na veřejnosti málo diskutovány. V této souvislosti jsou také málo prozkoumána setkání s českými a polskými „novousedlíky“ a jejich pohled na německé starousedlíky. Konference se věnuje těmto příběhům z dříve převážně německy osídlených oblastech Československa a srovná situaci v Polsku. Více než 35 let po pádu Železné opony se budeme zabývat s dosavadními iniciativami smíření mezi Čechy, Němci a Poláky a budeme mluvit s představiteli z praxe o přeshraniční spolupráci a budoucnosti vzájemného porozumění.

Program

Neděle 09.06.2024

16:00 – 17:00	Registrace	
17:00 – 17:10	Uvítání	
17:10 – 17:30	Film	
17:30 – 18:15	Přednáška: Lutz Jahoda z Brna – populární bavič v NDR a známý také v Československu	
	PhDr. Kristina Kaiserová, CSc.	Ústav slovansko-germánských studií UJEP, Ústí nad Labem
18:15 – 19:15	Večeře	
19:15 – 21:00	Rozhovory s pamětníky	
Moderuje:	Ralf Pasch	autor, Berlín
Následně	Individuální diskuse s pamětníky	

Pondělí 10.06.2024

09:00 – 09:30	Uvítání	
	Hartmut Koschyk	místopředseda sdružení Deutsche Gesellschaft
	Dr. Agnieszka Pufelska	Nordost-Institut (IKGN e. V.)
	Dr. Jens Baumann	zmocněnec pro vyhnance a pozdní přesídlelce Svobodného státu Sasko
	Jiří Řehák	náměstek hejtmána Ústeckého kraje
09:30 – 10:00	Přednáška: „Pojďte s námi budovat pohraničí!“	
	Dr. Andreas Wiedemann	historik, Praha
10:00 – 10:30	Přednáška: Uprchlík – přesídlenec – nový občan? Postavení mezi integračními opatřeními vedenými státem a individuálními adaptačními strategiemi	
	Prof. Dr. Ira Spieker	Ústav saských dějin a folklority
11:00 – 11:15	Přestávka	

11:15 – 11:45	Přednáška: Malá železná opona. Českosaská státní hranice 1945 až 1966 Mgr. Petr Karlíček, Ph.D. Archiv města Ústí nad Labem
11:45 – 12:30	Panelová diskuse: Útěk a vyhnání vs. přesídlení – kontroverzní srovnání? Dr. Andreas Wiedemann Prof. Dr. Ira Spieker Mgr. Petr Karlíček, Ph.D.
Moderuje:	Steffen Neumann Euroregion Elbe / Labe
12:30 – 14:00	Přestávka na oběd
14:00 – 14:30	Přednáška: „Meze přátelství“. Cestovní ruch mezi NDR, ČSSR a Polskem Dr. Mark Keck-Szajbel Centrum interdisciplinárních polonistických studií
14:30 – 15:00	Přednáška: Vlast jako cíl cestování v době studené války. Nostalgická turistika vyhnanců z Československa po roce 1945 PhDr. Sandra Kreisslová, Ph.D. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy/Etnologický ústav Akademie věd ČR
15:00 – 15:30	Přednáška: Sudetští Němci ve Spolkové republice a NDR Dr. Soňa Mikulová Max-Planck-Institut für Bildungsforschung
15:30 – 16:00	Přestávka na kávu
16:00 – 16:30	Přednáška: Heimwehturisté z NDR v Polsku Dr. Mateusz Hartwich historik, Berlín
16:30 – 18:00	Panelová diskuse: Nostalgická turistika NDR a Spolkové republiky – rozdíly a podobnosti Dr. Mateusz Hartwich Dr. Mark Keck-Szajbel Dr. Soňa Mikulová Dr. Agnieszka Pufelska
Moderuje:	Ralf Pasch
18:30 – 20:00	Večeře
20:00 – 21:00	Večerní diskuse: „Kroky k porozumění v letech 1980 až 2000“ Daniel Herman (tbc) bývalý ministr kultury České republiky / Sdružení Ackermann-Gemeinde PhDr. Kristina Kaiserová, CSc. Hartmut Koschyk Richard Neugebauer (tbc) viceprezident Shromáždění německých spolků v České republice
Moderuje:	Steffen Neumann

Úterý 11.06.2024

09:00 – 09:30	Přednáška: Vyhnání Němců cestujících ze Spolkové republiky Německo do československého pohraničí v 60. letech 20. století ve vnímání Československa Dr. Stefan Lehr Bundesinstitut für Kultur und Geschichte des östlichen Europa
09:30 – 10:00	Zprávy z praxe porozumění: Antikomplex jednatelka Ackermann-Gemeinde Marie Neudörfl jednatelka Ackermann-Gemeinde Terezie Vavrová-Stiborová správní rada „Antikomplex“
10:00 – 10:45	Setkání vyhnanců a „nových osadníků“: Porozumění po roce 1989 Jitka Tůmová Teplice
11:00 – 12:00	Panelová diskuse: „Nové myšlenky pro porozumění?“ Terezie Vavrová-Stiborová Martin H. Dzingel předseda Národního shromáždění německých spolků v České republice Steffen Hörtler Sudetoněmecký landsmansaft Marie Neudörfl
Moderuje:	N. N.
12:00 – 12:15	Závěrečné slovo Rüdiger Kubsch jednatel Kommunalgemeinschaft Oberes Elbtal/Osterzgebirge e.V.
12:30 – 13:30	Oběd (prosíme o registraci)
13:30 – 16:30	Exkurze do zaniklé obce Vorderzinnwald / Přední Cínovec (prosíme o registraci, max. 30 osob) Mgr. Jan Kvapil, Ph.D. Germanista, Ústí nad Labem
13:30 – 15:30	Prohlídka městem (prosíme o registraci, max. 20 osob) Lázeňskou čtvrti Šanov/Schönau k lázeňským domům a zámeckému náměstí. Prohlídka končí v Beuronské kapli. Jutta Benešová Teplice

Konferenci pořádá Deutsche Gesellschaft e. V. ve spolupráci s Euroregionem Elbe/Labe a za jeho podpory. Financování projektu přislíbilo německé Spolkové ministerstvo vnitra a vlastí. Projekt podporuje Institut pro kulturu a dějiny Němců v severovýchodní Evropě (IKGN) e. V. - Nordost-Institut (financuje jej pověřenec spolkové vlády pro kulturu a média na základě usnesení Spolkového sněmu).